

SPIS TREŚCI

PRZEDMOWA	11
WPROWADZENIE — PRAWO W STAROŻYTNOSCI	15
§ 1. Ogólne wiadomości o początkach prawa	15
1. Pojęcie i geneza prawa	15
2. Prawo prymitywne	16
3. Ogólna charakterystyka prawa w starożytności	17
§ 2. Prawa starożytnego Bliskiego Wschodu	20
4. Pomniki prawne Egiptu i Mezopotamii	20
5. Prawo hebrajskie. Przepisy prawne Starego Testamentu	22
§ 3. Systemy prawne państw śródziemnomorskich	23
6. Prawa greckie	23
7. Prawo rzymskie okresu antycznego	25
8. Prawo rzymskie epoki klasycznej	27
9. Prawo poklasyczne. Kodyfikacja justyniańska	31

Część I

PRAWO W ŚREDNIOWIECZU I CZASACH WCZESNONOWOŻYTNYCH

Rozdział I. SYSTEM I ŹRÓDŁA PRAWA SĄDOWEGO	37
§ 1. Ogólne wiadomości o prawie średniowiecznym i wczesnonowożytnym	37
10. Charakter prawa epoki feudalizmu	37
11. Prymat prawa zwyczajowego	39
12. Partykularyzm prawa	41
13. Stanowość prawa	42
14. Rola nauki i nauczania prawa	43
15. Założenia systematyki prawa	45
§ 2. Źródła prawa u Germanów i w państwie frankońskim	48
16. Kształtowanie się praw germańskich	48
17. Źródła prawa Wizygotów, Ostrogotów i Burgundów	49
18. Źródła prawa longobardzkiego	50
19. Ogólna charakterystyka źródeł prawa frankońskiego	51

20.	<i>Leges barbarorum</i>	51
21.	<i>Leges Romanae</i>	53
22.	Kapitularze królewskie	53
23.	Dokumenty praktyki	54
§ 3.	Źródła prawa Italii	54
24.	Ogólna charakterystyka prawa włoskiego	54
25.	Prawo longobardzkie. Prawo lenne	55
26.	Odrodzenie prawa rzymskiego. Glosatorowie i komentatorzy	56
27.	Źródła prawa kanonicznego	58
28.	Statuty miejskie	60
29.	Ustawodawstwo cesarzy niemieckich	61
§ 4.	Źródła prawa w Niemczech	61
30.	Partykularyzm prawny Rzeszy	61
31.	Źródła prawa ziemskiego. <i>Zwierciadło Saskie</i>	62
32.	Źródła prawa miejskiego	63
33.	Recepcja prawa rzymskiego	63
34.	Ustawodawstwo ogólnopanstwowe w XVI wieku. <i>Carolina</i>	65
§ 5.	Źródła prawa we Francji	66
35.	Obszary prawne przedrewolucyjnej Francji	66
36.	Spisy prawa zwyczajowego. Próby unifikacji	67
37.	Prawo rzymskie we Francji	68
38.	Ustawodawstwo królewskie. Wielkie ordonanse	70
§ 6.	Źródła prawa w Hiszpanii	71
39.	Pomniki prawa hiszpańskiego	71
40.	Wpływy prawa muzułmańskiego. Islam	72
§ 7.	Źródła prawa w Anglii	73
41.	Źródła prawa w okresie anglosaskim	73
42.	Powstanie systemu <i>common law</i>	74
43.	<i>Equity law</i>	76
44.	Prawo stanowione (<i>statute law</i>)	76
45.	Zbiory wyroków. Literatura prawnicza	76
§ 8.	Źródła prawa Czech i Węgier	77
46.	Źródła prawa czeskiego	77
47.	Źródła prawa węgierskiego	79
§ 9.	Źródła prawa na Rusi Kijowskiej i w Rosji	81
48.	Najdawniejsze źródła prawa na Rusi	81
49.	<i>Ruska Prawda</i>	81
50.	Ustawy cerkiewne. Prawo bizantyjskie	82
51.	Ustawodawstwo ogólnorosyjskie w XV–XVII wieku	83
§ 10.	Źródła prawa w Polsce	84
A.	Źródła prawa w średniowieczu	84
52.	Ogólny charakter źródeł prawa	84
53.	Najdawniejsze wiadomości o prawie sądowym	85
54.	Spisy prawa zwyczajowego. <i>Księga Elbląska</i>	85
55.	<i>Statuty Kazimierza Wielkiego</i>	86
56.	Prawo niemieckie	87
57.	Prawo kanoniczne	88
B.	Źródła prawa Rzeczypospolitej szlacheckiej	89
58.	Ogólna charakterystyka źródeł prawa sądowego	89
59.	Źródła prawa ziemskiego koronnego. Próby kodyfikacji	90
60.	Literatura prawnicza. Opracowania prawa ziemskiego	93
61.	Źródła prawa Mazowsza i Prus Królewskich	94

62. Statuty litewskie	95
63. Źródła prawa miejskiego	96
64. Źródła prawa wiejskiego	98
65. Prawo rzymskie w Polsce	98
Rozdział II. HISTORIA PRAWA PRYWATNEGO	100
§ 1. Prawo prywatne w średniowieczu	100
A. Prawo osobowe i rodzinne	100
66. Zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych	100
67. Małżeństwo	102
68. Stosunki majątkowe małżeńskie	106
69. Rodzice i dzieci	109
B. Prawo rzeczowe	111
70. Pojęcie rzeczy. Ruchomości i nieruchomości	111
71. Posiadanie — własność	112
72. Geneza feudalnej własności ziemi	114
73. Cechy feudalnej własności ziemi	115
74. Własność w doktrynie wieków średnich	116
75. Ograniczenia alienacji nieruchomości	118
76. Nabycie własności	119
C. Zobowiązania	121
77. Źródła zobowiązań. Umowy	121
78. Odpowiedzialność z tytułu zobowiązania	122
79. Sposoby zabezpieczenia wierzytelności	123
D. Spadkobranie	126
80. Pojęcie spadkobrania. Dziedziczenie beztestamentowe	126
81. Dziedziczenie testamentowe	129
82. Szczególne rodzaje sukcesji. Dziedziczenie lenn	130
§ 2. Zmiany w prawie prywatnym od schyłku wieków średnich	131
A. Wpływ prawa rzymskiego na rozwój prawa prywatnego	131
83. Rzymskie prawo wulgarne w średniowieczu	131
84. Prawo rzymskie w dziełach glosatorów i komentatorów	132
85. Prawo rzymskie w czasach nowożytnych. <i>Usus modernus</i>	135
B. Zmiany w prawie osobowym i rodzinnym	136
86. Osoby fizyczne	136
87. Osoby prawne	138
88. Małżeństwo	139
C. Zmiany w prawie majątkowym	140
89. Pojęcie i zakres posiadania	140
90. Przemiany własności feudalnej	142
91. Nabycie własności nieruchomości	144
92. Obrót nieruchomościami	145
93. Rozwój praw na rzeczy cudzej	147
94. Kierunki rozwoju prawa zobowiązań	149
95. Dziedziczenie ustawowe i testamentowe	151
96. Szczególne rodzaje sukcesji	153
Rozdział III. HISTORIA PRAWA KARNEGO	154
§ 1. Prawo karne w średniowieczu	154
A. Prawo karne wczesnego średniowiecza	154
97. Przestępstwo i kara w ustroju plemiennie-szczepowym	154
98. Przestępstwa publiczne i prywatne	156

99. Sposoby ograniczania krwawej zemsty	157
100. Pojęcie przestępstwa. Charakter odpowiedzialności	159
101. Kary państwowe (publiczne)	163
102. Kary prywatne. System kar kompozycyjnych	165
B. Kierunki rozwoju średniowiecznego prawa karnego	167
103. Ograniczanie wojen prywatnych (wrózd)	167
104. Nowa klasyfikacja przestępstw	168
105. Przejawy subiektywizacji odpowiedzialności	170
106. Nowa klasyfikacja kar	171
§ 2. Zmiany w prawie karnym od schyłku wieków średnich	172
A. Prawo karne Italii	172
107. Ogólna charakterystyka włoskiego prawa karnego	172
108. Zwycięstwo zasady publicznoprawnej	173
109. Subiektywne przesłanki odpowiedzialności. Wina	174
110. Warunki bezkarności. Obrona konieczna	176
111. Formy popełnienia przestępstwa. Usiłowanie	177
112. Odpowiedzialność za udział w przestępstwie	177
113. System kar	178
114. Wymiar kary	180
B. Rozwój prawa karnego w XVI–XVII wieku	180
115. Linie rozwoju prawa karnego początków doby nowożytnej	180
116. Publicznoprawny charakter przestępstwa	181
117. Podstawy odpowiedzialności	182
118. Nowe kierunki represji karnej — „polowania na czarownice”	183
119. Pojęcie i cel kary. Katalog kar	185
120. Zasady stosowania kar	187
Rozdział IV. HISTORIA POSTĘPOWANIA SĄDOWEGO	188
§ 1. Proces sądowy w średniowieczu	188
121. Wiadomości o najdawniejszych formach postępowania	188
122. Ogólna charakterystyka procesu średniowiecznego	189
123. Cechy procesu zwyczajnego i jego przebieg	190
124. Środki dowodowe	192
125. Nagana wyroku	194
126. Postępowanie z urzędu. Proces rugowy	195
127. Szczególne rodzaje postępowania	197
128. Egzekucja wyroków	197
129. Tendencje rozwojowe procesu średniowiecznego. Podział skarg	199
130. Procesy szczególne	199
§ 2. Rozwój procesu od schyłku średniowiecza	200
A. Proces cywilny	200
131. Proces cywilny włoski. Zasady procesu rzymsko-kanonicznego	200
132. Stadia procesu. <i>Litis contestatio</i>	202
133. Kierunki rozwoju procesu cywilnego w czasach nowożytnych	204
B. Proces karny	206
134. Proces karny włoski. Początki postępowania inkwizycyjnego	206
135. Rozwój procesu inkwizycyjnego w XVI–XVIII wieku	208
136. Charakter i przebieg postępowania inkwizycyjnego	209
C. Cechy polskiego procesu ziemskiego w XVI–XVIII wieku	212
137. Zasady postępowania skargowego	212
138. Odrębności proceduralne w sprawach karnych	215

Część II

PRAWO W CZASACH PÓŹNONOWOŻYTNYCH I NAJNOWSZYCH

Rozdział I. PROGRAM KODYFIKACJI PRAWA	219
139. Ruch kodyfikacyjny czasów Oświecenia	219
140. Ideologiczne podstawy kodyfikacji — prawo natury	220
141. Założenia programu kodyfikacji prawa	222
142. Zaczątki prac kodyfikacyjnych. Pierwsze kodeksy	224
143. Projekty kodyfikacyjne w Polsce epoki stanisławowskiej	227
144. Nauka i nauczanie prawa w dobie Oświecenia	228
145. Kształtowanie się systematyki prawa nowożytnego	230
146. Odmienność systemu prawnego w Anglii	232
146a. Kodyfikacja prawa kanonicznego	233
Rozdział II. HISTORIA PRAWA PRYWATNEGO	235
§ 1. Źródła prawa cywilnego i handlowego	235
147. <i>Landrecht</i> pruski z 1794 roku	235
148. Kodeks cywilny austriacki z 1811 roku (ABGB)	236
149. <i>Kodeks Napoleona</i>	238
150. <i>Kodeks Napoleona</i> na ziemiach polskich. <i>Kodeks Cywilny Królestwa Polskiego</i>	240
151. <i>Zwód Praw Cesarstwa Rosyjskiego</i>	242
152. Kodeks cywilny niemiecki (BGB)	243
153. Kodeks cywilny szwajcarski (ZGB)	246
154. Źródła prawa cywilnego w II Rzeczypospolitej	247
155. Źródła prawa prywatnego w Anglii	250
156. Źródła prawa handlowego w Europie kontynentalnej	250
§ 2. Charakterystyka instytucji prawa prywatnego	253
157. Ogólny rys rozwoju prawa cywilnego w XIX i XX wieku	253
A. Prawo osobowe i rodzinne	255
158. Osoby fizyczne	255
159. Osoby prawne	258
160. Małżeństwo	261
161. Rodzina	265
B. Prawo majątkowe	268
162. Własność	268
163. Zobowiązania	272
164. Spadkobranie	277
165. Instytucje prawa handlowego	282
C. Główne kierunki myśli cywilistycznej	284
166. Panowanie kierunku „klasycznego”. Pozytywizm ustawowy	284
167. Naturalizm prawniczy. Nowe metody wykładni	286
Rozdział III. HISTORIA PRAWA KARNEGO	290
§ 1. Założenia programu kodyfikacji prawa karnego	290
168. Powstanie humanitarnej doktryny prawa karnego w XVIII wieku	290
169. Program humanitarystów w dziedzinie prawa karnego materialnego	291
170. Ogólne założenia kodyfikacji karnych w XVIII i XIX wieku	294
§ 2. Źródła prawa karnego	295
171. Kodyfikacja prawa karnego we Francji. <i>Code pénal</i>	295
172. Kodeksy karne austriackie	298

173. Kodeksy karne państw niemieckich i II Rzeszy	301
174. <i>Kodeks Karzący</i> Królestwa Polskiego z 1818 roku	305
175. Kodeksy karne rosyjskie	307
176. Kodyfikacja prawa karnego II Rzeczypospolitej	311
177. Źródła prawa karnego w Anglii	313
§ 3. Ogólna charakterystyka prawa karnego w XIX i XX wieku	315
178. Zasady obowiązywania ustawy karnej	315
179. Pojęcie przestępstwa. Klasyfikacja przestępstw	316
180. Subiektywne przesłanki odpowiedzialności karnej. Wina	319
181. Nauka o karze. Teorie kary	323
182. System kar	325
183. Środki zabezpieczające	329
§ 4. Główne kierunki doktryny prawa karnego	330
184. Szkoła klasyczna	330
185. Szkoła antropologiczna. Szkoła socjologiczna	331
Rozdział IV. HISTORIA POSTĘPOWANIA SĄDOWEGO	334
§ 1. Proces cywilny	334
186. Kodyfikacja procesu cywilnego w Austrii	334
187. Kodyfikacja procesu cywilnego w Prusach i II Rzeszy	336
188. Francuski kodeks procedury cywilnej z 1806 roku	338
189. Proces cywilny w Rosji XIX wieku	340
190. Kodyfikacja procesu cywilnego w II Rzeczypospolitej	341
191. Tendencje rozwojowe procesu cywilnego w XIX i XX wieku	342
§ 2. Proces karny	345
192. Program reformy procesu karnego w epoce Oświecenia	345
193. Proces karny rewolucji francuskiej i w czasach Napoleona	348
194. Kodyfikacja procesu karnego w Austrii	350
195. Kodyfikacja procesu karnego w Prusach i II Rzeszy	353
196. Proces karny rosyjski w XIX wieku	355
197. Kodyfikacja procesu karnego w II Rzeczypospolitej	356
198. Ogólne tendencje rozwojowe procesu karnego w XIX i XX wieku	358
ZAKOŃCZENIE — PRAWO SYSTEMU SOCJALISTYCZNEGO	361
§ 1. Powstanie i rozwój systemu prawnego byłego ZSRR	361
199. Prawo w dobie rewolucji październikowej	361
200. Program kodyfikacji prawa. Pierwsze kodeksy	365
201. Tendencje rozwoju prawa cywilnego i rodzinnego	367
202. Kierunki rozwoju prawa karnego	369
203. Tendencje rozwoju postępowania sądowego	372
§ 2. Powstanie i rozwój prawa krajów tzw. demokracji ludowej	375
204. Geneza systemu prawnego krajów tzw. demokracji ludowej	375
205. Kodyfikacja prawa cywilnego	376
206. Kodyfikacja prawa karnego	379
207. Kodyfikacja procesu cywilnego i karnego	381
INFORMACJA BIBLIOGRAFICZNA	384
SKOROWIDZ ŹRÓDEŁ (<i>Izabela Matyska-Al-Darawsheh</i>)	395
INDEKS OSÓB (<i>Katarzyna Sójka-Zielińska</i>)	402